

27.8.2013

JulkICT Lab -projektin asettaminen

Asettaminen

Valtiovarainministeriö on tänään asettanut JulkICTLab – projektin, jonka tavoitteena on palveluinnovaatioiden ekosysteemin toteuttaminen.

Toimikausi

Toteutuskausi 1.9.2013 – 31.12.2014. Syksyllä 2014 projekti arvioidaan ja sen perusteella tehdään päätökset sen mahdollisesta jatkamisesta.

Tausta

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa on todettu yhteentoimivien sähköisten palvelujen sekä tieto- ja viestintäteknologian merkittävä rooli nykyaikaisessa julkisessa hallinnossa ja julkisissa palveluissa. Julkisen hallinnon ICT-strategiassa vuodelta 2013 tätä tavoitetta on tarkennettu. Palveluiden nopeaan käyttöönottoon tulee panostaa ja kehitetyt palvelut pyrkiä saamaan nopeammin osaksi käyttäjien arkea ja rutiineja kiinteässä vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä käyttäjien, palveluiden tuottajien, järjestäjien ja kehittäjien kesken. Keskeisten toimijoiden ympärille muodostetaan ekosysteemejä, joissa kehitetään yhdessä toimintaa ja palveluita tavoitteena edullisempi ja ripeämpi palveluiden kehitys ja käyttöönotto.

JulkICTLab on osa JulkICT –strategian palveluinnovaatioiden ekosysteemit – osa-alueen toimeenpanoa. Se on julkisen hallinnon palvelukehittämisen ja innovaatiotoiminnan mahdollistava alusta, jonka tavoitteena on tarjota julkisen hallinnon ICT-ratkaisuja ja toimintamalleja kehittävä ekosysteemi ja kytkeä yhteen alan toimijat, käyttäjät ja yhteisöt.

ICT2015 –raportin yksi keskeisistä kansallisista kehittämiskohteista on infrastruktuuri, jonka avulla luodaan yhtenäinen pohja yrityksiä, yhteisöjä ja jul-

kista hallintoa tukevien palvelujen tehokkaalle rakentamiselle. Uusia julkisia palveluita tulisi kehittää nopeasti ja ennakkoluulottomasti uusia ratkaisumalleja kokeillen julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä. Julkisen sektorin digitaaliset palveluavaukset voivat toimia osaltaan uusien innovaatioiden veturina. Raportissa korostetaan erityisesti pilotoinnin merkitystä, jossa yhdistyvät nopea toiminnan käynnistäminen ja riskin rajaaminen palvelukehittämisessä sekä tarve kehittää ns. esikaupallisia malleja julkisen hallinnon palvelujen kokeilun ja tuotteistamisen mahdollistamiseksi.

Liikenne ja viestintäministeriön rahoittama palvelupaja FORGE on palvelukehityslaboratorio (Liite 1.), joka kokoaa palvelujen luontiin tarvittavat teknisen alustan, työkalut ja toimijat yhteen ja toteuttaa palvelujen nopeaa ja innovatiivista kehittämistä sekä pilotointia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. FORGE:n toteuttavat yhdessä CSC Oy ja TIVIT Oy. Se koostuu eri palveluosaamisen alueille toteutetuista ns. muotoilupajoista ja käytännöistä, joilla palvelukehittämistoiminta mahdollistetaan. ”Julkisen hallinnon palvelut” on yksi FORGE:n muotoilupajoista, JulkICTLab.

JulkICTLab tukee osaltaan myös Avoimen tiedon ohjelman tavoitteita purkaa tiedon käytön esteitä ja luoda kannustimia palvelukehittämiseen perustuvien kehittäjäverkostoille ja ekosysteemeille. JulkICTLab luo kanavan avattavien tietovarantojen konkreettiselle hyödyntämiselle vaikuttamisen välineenä sekä innovaatioiden ja uuden liiketoiminnan mahdollistajana.

Tavoitteet

JulkICTLab hyödyntää FORGE:ssa määriteltäviä kehittämisen ja tuotteistamisen käytäntöjä ja toimintamalleja ja soveltaa niitä julkisen hallinnon erityispiirteet ja säädökset huomioiden. JulkICTLab tarjoaa avoimet työkalut eri toimijoiden väliseen yhteisölliseen käyttäjälähtöiseen kehittämiseen ja toimii uusien palvelujen kehittämis- ja pilotointialustana. Tavoitteena on yhdistää eri toimijat avoimeen yhteisen kehittämisen ekosysteemiin ja mahdollistaa ideoiden jalostaminen julkisen hallinnon digitaalisiksi palveluiksi.

JulkICTLab suunnitellaan, toteutetaan ja siirretään palvelutuotantoon osana FORGE:n toteutusta. Lisäksi määritellään JulkICTLab –toiminnan edellyttämät toimintamallit ja säännöt huomioiden mm. hankintalaki.

JulkICTLabin keskeisimmät tavoitteet ovat:

- Julkisen hallinnon palvelujen kehittämisalustan määrittely, toteuttaminen, pilointi ja siirto tuotantokäyttöön
- Uusien toimintatapojen kokeilu ja avointen tietovarantojen hyödyntäminen julkisen hallinnon palvelujen kehittämistoiminnassa
- JulkICTLabin toimintatapojen suunnittelu sisältäen julkisen hallinnon tarpeisiin soveltuvien yhteisten palvelukehittämisen ja –käytönnoton menetelmien tuottaminen

- Toiminta eri sidosryhmien ja intressitahojen yhteistyön ja osallistumisen mahdollistajana
- Toiminnan kytkentä muihin käynnissä oleviin hankkeisiin ja niiden koaminen yhteen

JulkICTLab pyrkii osaltaan kiihdyttämään myös kansallista yritys- ja palveluinnovaatiotoimintaa. Näitä hankkeita ovat mm. palvelupaja FORGE, avoimen tiedon ohjelma, Open Government Partnership (OGP), dataportaali ja Tutkimuksen tietoaineistot, jotka osaltaan tuottavat sekä vaatimuksia, toimintatapoja, käytäntöjä, ideoita että aineistoa JulkICTLabin toiminnan polttoaineeksi.

Tehtävät

JulkICTLabin tehtävänä on toimia julkisen hallinnon uudenlaisen ketterän ja osallistavan palvelukehittämisen välineenä ja avoimena kehitysympäristönä julkisen hallinnon, yhteisöjen, yritysten ja käyttäjien yhteisessä palveluinnovaatiotoiminnassa. Se tarjoaa kehitystoimintaan osallistuville toimijoille käytännöt, toimintatavat ja esikaupalliset mallit, jotka mahdollistavat kehitettyjen palvelujen mutkattoman ja laajan käyttöönoton ja hyödyntämisen koko julkisella sektorilla.

JulkICTLab hyödyntää palvelukehityksessä avoimen datan ohjelmassa avattavia tietovarantoja. Se toimii FORGE:n ja avoimen tiedon ohjelman toiminnan ja tuotokset yhdistävänä julkisen hallinnon palvelukehittämislaboratoriona. Se tarjoaa mahdollisuudet julkisen hallinnon palvelukehittämiskokeiluihin ja mielekkäämpään riskinottoon mm. pilotoinnin ja esikaupallisten mallien avulla.

Hankkeen rajaukset ja liittymät

JulkICTLab on osa palvelupaja FORGE:a ja suunnittelee ja toteuttaa FORGE:n yhden palvelumuotoilupajan (kohdealue: ”julkisen hallinnon palvelut”), hyödyntää FORGE:ssa kehitettyjä toimintamalleja ja FORGE:n tuottamaa teknistä infrastruktuuria. JulkICTLab –toteus ei kata palveluekosysteemin edellyttämän infrastruktuurin ja alustan teknistä toteutusta tai hankintaa, koska nämä toteutetaan osana FORGE:a.

JulkICTLab –toteutuksessa tulee huomioida hallitusohjelman ja JulkICT-strategian linjaukset uudenlaisten toimintatapojen soveltamisesta, julkisen hallinnon palvelukehittämisekosysteemeistä, avoimesta datasta ja yhteisöllisestä kehittämisestä. Rajapinta- ja viitearkkitehtuurisuunnittelussa huomioidaan kokonaisarkkitehtuuri, avoimen datan viitearkkitehtuuri ja yhteensopi vuus FORGE:ssa tuotettujen pilvipalvelualustan ja tekniikoiden määritysten kanssa sekä JHS-suositusten mukaiset julkisen hallinnon palvelukehittämisen linjaukset. Palvelun toteutuksessa huomioidaan myös muut käynnissä olevat palveluinnovaatioita tukevat kehittämisprojektit ja avattavat tietovarannot.

JulkICTLab tulee pyrkiä toteuttamaan avoimella lähdekoodilla ja arkkitehtuuri pidetään avoimena, jotta kehittämissympäristö ei rajoita eri toimijoiden osallistumista tai tuotosten hyödyntämistä. Lisäksi menetelmiä kehitettäessä tulee huomioida myös yhteisöjen, kansalaisten ja pk-yritysten osallistaminen toimintaan.

Toteutuksissa noudatetaan valtionhallinnon tietoturvallisuusperiaatteita siten, että palvelujen levittäminen ja käyttöönotto on myöhemmin mahdollista. Mikäli työssä on käytössä henkilötietoja, noudatetaan valtionhallinnon tietosuojamääräyksiä. Pääasiassa pyritään käyttämään anonymisoituja tietoja. Mahdollisia liikesalaisuuksia tai muita salassa pidettäviä tietoja käsitellään siten kuin niistä on säädetty. Pyrkimyksenä on, etteivät käsitellyt tietoaineistot estäisi avointa kehitystoimintaa.

JulkICTLab tekee läheistä yhteistyötä avoimen datan ohjelman ja palvelupaja FORGE:n kanssa.

Kohderyhmät, sidosryhmät ja hyödynsaajat

JulkICTLabin kohde- ja sidosryhmään kuuluvat:

- yritykset, yhdistykset sekä muut tahot, jotka haluavat osallistua julkisen hallinnon palvelujen kehittämiseen
- ministeriöt, virastot, laitokset, kunnat, kuntayhtymät sekä julkisen hallinnon asiakkaat, kansalaiset ja yhteisöt, jotka saavat JulkICTLabissa kehitetyt palvelut käyttöönsä ja hyötyvät helppokäyttöisemmistä ja toimivammista palveluista
- palvelujen loppukäyttäjät, jotka haluavat vaikuttaa palvelujen kehittämiseen ja kokeilla uusia palveluita

JulkICTLab tehostaa julkisen hallinnon palvelukehittämistoimintaa tarjoamalla mahdollisuuden yhteisölliseen kehittämiseen, kokeiluun ja hallittuun riskinottoon. Se jalostaa ideoita käyttökelpoisiksi palveluiksi, jotka hyödyttävät kaikkia palvelujen käyttäjiä ja omistajia.

Hankkeen riskit

Toteutuksen merkittävimmät riskit liittyvät palvelupaja FORGE:n resursointiin, organisointiin ja aikatauluun. JulkICTLab –toteutus on riippuvainen palvelupaja FORGE:n infrastruktuurista. Mikäli FORGE:n infrastruktuurin ja palvelumuotoilupajojen toteutus viivästyvät, myös JulkICTLab viivästyy. Toteutus on kytköksissä FORGE:n aikatauluun.

Lisäksi toiminta on riippuvainen sekä FORGE:ssa kehitetyistä toimintamalleista että kyseisten toimintamallien soveltamisesta julkisen hallinnon muotoilupajan tarpeisiin. Mikäli toteutuksen yhteydessä ei onnistuta kehittämään tarvittavia toimintatapoja ja käytäntöjä sekä esikaupallisen palvelukehittämistoiminnan mahdollistavia sopimuksia, JulkICTLabista saatava lisäarvo piene-

nee huomattavasti, mikäli ratkaisujen levittäminen on hankalaa. JulkICTLabin toteutuksen onnistuminen edellyttää myös merkittävää sidosryhmien osallistumista ja sitouttamista toimintatapoihin.

Nopea toteutus ja yhteistyö usean eri toimijan kanssa edellyttävät kevyttä ohjausrakennetta ja ketterien kehittämismenetelmien käyttöä, ts. uudenlaisten toimintatapojen soveltamista julkisen hallinnon toiminnassa, joka voi osaltaan tuottaa haasteita toteutukselle ja sen ohjaukselle. JulkICTLabin toteutus itsessään on myös riskinotto ja julkisen hallinnon uudenlaisen avoimen palvelukehittämismenetelmän pilotti.

Organisointi

Projektin omistajana ja rahoittajana toimii valtionvarainministeriön JulkICT-toiminto. JulkICTLab –toteutuksesta ja ohjauksesta vastaa valtiovarainministeriön asettama ohjausryhmä. Projektihenkilöstö raportoi projektin etenemisestä ja tavoitteiden saavuttamisesta projektin ohjausryhmälle.

Projektiryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Mikael Vakkari, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Varapuheenjohtaja:

Markus Rahkola, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

Ville Meloni, HRI / Forum Virium / Helsingin kaupunki

Aleksi Rossi, OKF

Matti Saastamoinen, COSS / Tampereen kaupunki

N.N. MML

Jari Juopperi, TIVIT

Elina Kettunen, Kuntaliitto

Sihteeristö:

N.N., JulkICTLab koordinaattori, henkilöresurssi hankitaan CSC:ltä

N N, JulkICTLab –projektipäällikkö, henkilöresurssi hankitaan CSC:ltä

Projektiryhmään voidaan tarvittaessa laajentaa asiantuntijoilla yhteistyöverkostoista.

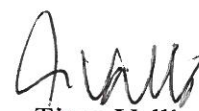
Projektipäällikkö vastaa projektin operatiivisesta johtamisesta, suunnittelusta ja toteutuksesta projektisuunnitelman mukaan ja raportoi projektiryhmälle, joka toimii projektipäällikön tukena ja ohjaa hanketta. Projektikoordinaattori vastaa verkostoyhteistyöstä ja viestinnästä ja toimii yhteyshenkilönä palveluinnovaatiotoimintaan liittyvien eri toimijoiden ja hankkeiden välillä.

Työryhmän kokoonpano ei täytä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:ssä säädettyä vaatimusta, jonka mukaisesti valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä tulee olla vähintään 40 prosenttia sekä naisia että miehiä. Kaikilla työryhmässä edustettuna olevilla tahoilla ei kuitenkaan ollut esittää työryhmän toimeksiannon alaan perehtyneitä naisia, minkä vuoksi kiintiövaatimuksesta poikkeamiselle on lainkohdassa tarkoitettu erityinen syy.

Kustannukset ja rahoitus

JulkICTLab –toteutuksen kustannukset maksetaan valtiovarainministeriölle osoitetulta momentilta 4.11.28.90.20.2 Valtiovarainministeriön JulkICT –toiminto ohjaa toteutusta. JulkICTLab –toteutuksen operatiivinen toteutus ja menetelmäkehitys tehdään ulkoisilla asiantuntijaresursseilla, kokouksista ei makseta palkkioita. Toteutuksessa voidaan käyttää myös muita ulkoisia asiantuntijoita määrärahojen puitteissa. JulkICTLabin tekninen toteutus ja palveluinfrastruktuuri toteutetaan LVM:n rahoituksella osana FORGE:n toteutusta. Päätökset mahdollisista toimeksiannoista tekee valtiovarainministeriö.

Valtion IT-johtaja

Timo Valli

Yksikön päällikkö

Esko Vainio

JAKELU

Projektiryhmän puheenjohtaja ja jäsenet
Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta JUHTA

TIEDOKSI

Valtioneuvoston hankerekisteri
Tieteen tietotekniikan keskus – CSC
Tieto- ja viestintäteollisuuden tutkimus Oy – TIVIT
Kuntaliitto
Tampereen kaupunki
Helsinki Region Infoshare / Helsingin kaupunki – HRI
Forum Virium
Open Knowledge Finland – OKF
Avoimien tietojärjestelmien keskus – COSS ry
Maanmittauslaitos – MML

LIITTEET

Avustus digitaalisen toimintaympäristön kehittämiseen (Avustuspäätös,
LVM/162/07/2013)
JulkICTLab –projektin kustannusarvio

